

## Täysistunto

Tiistai 7.9.2021 klo 14.03—19.20

### 11. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 8/2021 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 1.12.2021.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, oikeusasiamies Jääskeläinen, esittelypuheenvuoro noin 10 minuuttia.

#### *Keskustelu*

**15.14 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Minulla on ilo ja kunnia esitellä teille eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus vuodelta 2020. Kertomusvuoden alussa tuli kulu-neeksi 100 vuotta siitä, kun tämä maailman toiseksi vanhin oikeusasiamiesinstituutio aloitti toimintansa. Kertomusvuoden helmikuussa ehdimme pitää 100-vuotisjuhlatilaisuuden, jossa julkistettiin juhlakirja Sata vuotta laillisuusvalvontaa ja oikeusturvaa. Meillä oli suunniteltuna monenlaista ohjelmaa juhluvuodelle, mutta koronaepidemian takia kaikki tilaisuudet jouduttiin valitettavasti peruuttamaan. Koronaepidemian takia kertomusvuosi oli muutoinkin monin tavoin poikkeuksellinen myös oikeusasiamiehen toiminnassa, ja saimme muun muassa ennätysmäärän kanteluita.

Vakiintuneeseen tapaan kertomuksen alussa on oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten puheenvuorot kunkin itse valitsemasta aiheesta. Omassa puheenvuorossani tarkastelen oikeusasiamiestä oikeusvaltion turvaajana.

Oikeusasiamiehellä on keskeinen rooli oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä ja edistämässä. Tämä johtuu siitä, että oikeusasiamiehen tehtävät ylimpänä laillisuusvalvojana kytkeytyvät kaikkiin oikeusvaltioperiaatteen keskeisiin ainesosiin. Itse olen lukenut niihin ensinnäkin julkisen vallan käytön lakiperustaisuuden ja lakisidonnaisuuden, toiseksi perusoikeusjärjestelmän, joka takaa yksilön oikeudet ja vapaudet, kolmanneksi riippumattoman oikeuslaitoksen ja neljänneksi riippumattoman laillisuusvalvonnan. Jos näitä oikeusvaltioperiaatteen ainesosia tarkastellaan oikeusasiamiehen tehtävien kannalta, voidaan todeta, että julkisen vallan käytön laillisuuden valvonta ja perusoikeuksien toteutumisen valvonta ovat oikeusasiamiehen nimenomaisia perustuslaissa säädettyjä tehtäviä. Oikeusasiamiehen toiminta myös tukee tuomioistuinten ja muiden oikeuslaitoksen viranomaisten riippumattomuutta. Eduskunnan perustuslakivaliokunta onkin lukenut oikeusasiamiehen toiminnan Suomen valtiosääntö -identiteettiin kuuluvaksi.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

Näistä syystä oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseen kytkeytyy oikeusasiamiehen toimintaedellytysten turvaaminen. Niiden kannalta on keskeistä, että yksilön oikeusasemaan läheisesti liittyviä tehtäviä ei jää oikeusasiamiehen toimivallan ulkopuolelle ja että oikeusasiamiehen riippumattomuutta ei vaaranneta. Suomessa oikeusvaltiosta on huolehdittu hyvin, mutta myös toisenlaisiin olosuhteisiin on syytä varautua.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin tarkastelee puheenvuorossaan, miten koronapandemia on haastanut perusoikeusjärjestelmäämme. Kriiseille on tyypillistä, että oikeuksiin kohdistuu erilaisia uhkia, mutta myös näiden uhkien torjumisessa käytetyt keinot voivat vaarantaa oikeuksien toteutumisen. Koronapandemian aikana on rajoitettu ennennäkemättömällä tavalla koko väestön oikeuksia. Joidenkin rajoitusten on koettu loukkaavan jopa ihmisarvoa. Syvälle meneviä rajoituksia on kohdistunut miltei kaikkiin perusoikeuksiin ja kaikkien henkilöiden oikeuksiin.

Koronapandemian aikana on vallinnut laaja yksimielisyys siitä, että julkisella vallalla on velvollisuus suojella väestön henkeä ja terveyttä ja tämän vuoksi myös velvollisuus turvata sairaanhoidon kapasiteetin riittävyys ja että tämä on perusoikeusjärjestelmän kannalta erittäin painava peruste. Sitä vastoin vaikeampaa on saavuttaa yksimielisyyttä siitä, ovatko toimenpiteet välttämättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Mikäli tarkastelussa painotetaan perusoikeusrajoituksilla tai niistä poikkeamisella saavutettua menestystä elämän suojelemisessa ja terveyden edistämisessä, syntyy kovin erilainen kuva kuin silloin, kun tarkastelu kohdistetaan niihin rajoituksiin, joita oikeuksiin ja vapauksiin on tehty sekä niiden vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

On liian aikaista tehdä lopullista arviota siitä, miten perusoikeusjärjestelmämme on selvinnyt koronaepidemiasta ja poikkeusoloista. Erityisen huolestuttavia ovat kuitenkin olleet useat laillisuusvalvonnassa tehdyt havainnot siitä, että viruksen leviämisen estämiseksi julkista valtaa on käytetty perusoikeuksia rajoittavalla tavalla ilman siihen oikeuttavaa toimivaltaa.

Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen tarkastelee valtiosääntöisten kysymysten käsitteilyä oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa. Lakien perustuslainmukaisuuden ennakkovalvonnasta huolimatta tulee välillä esille tilanteita, joihin oikeusasiamiehen on perusteltua puuttua oikeusvaltion turvaajana. Tyypillisimmin kyse on siitä, että lain soveltamisen katsotaan joissain tilanteissa johtavan perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta ongelmallisiin lopputuloksiin. Toisinaan laillisuusvalvoja antaa kannanottoja myös perustuslain 124 §:n kannalta liittyen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen viranomaisorganisaation ulkopuolella.

Joskus kyse on aivan uudentyyppisten valtiosääntöisten kysymysten havaitsemisesta. Tällainen oli kertomusvuonna apulaisoikeusasiamies Pölösen antama valtion Senaatti-kiinteistöjen toiminnan oikeudellista perustaa koskeva ratkaisu. Osin siihen liittyen asian valtiosääntöoikeudelliset ja muut oikeudelliset epäkohdat tunnistettiin myös eduskuntakäsittelyssä. Eduskunta edellytti hallituksen antavan Senaatti-kiinteistöistä, sen tytäriikelaitos Puolustuskiinteistöistä sekä koko Senaatti-konsernista vuoden 2022 syysistuntokauden alkuun mennessä kokonaisvaltaisen selonteon.

Arvoisa rouva puhemies! Näiden puheenvuorojen jälkeen kertomuksessa on katsaus oikeusasiamiehen toimintaan vuonna 2020. Kertomusvuonna saimme yli 7 000 kantelua. Tämä on kaikkien aikojen suurin lukumäärä ja noin 800 kantelua enemmän kuin edellisellä vuonna. Myös edellinen vuosi, siis 2019, oli ennätyksellinen, ja silloin kantelumäärä nousi lähes 700:lla asialla. Kertomusvuonna kantelumäärän kasvu johtui pääosin mutta ei

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

kokonaan koronaviruksesta. Kanteluiden suuresta määrästä huolimatta pystyimme kertomusvuonna ratkaisemaan kanteluita yhtä paljon kuin niitä saapui ja niin, että vuodenvaihteessa vireillä ei ollut yhtään yli vuotta vanhaa kantelua. Tämä tavoite saavutettiin jo kahdeksannen kerran peräkkäin. On kuitenkin todettava, että kanslian henkilöstö on työskennellyt jaksamisensa äärirajoilla ja tavoitteen saavuttamisessa oli keskeistä se, että koronaepidemian takia tarkastuksia ei voitu tehdä entiseen tapaan. Tarkastuksia tehtiin vain 23, ja nekin pääasiassa asiakirjatarkastuksina, kun viime vuosina tarkastuksia on tehty yli sata vuosittain. Omia aloitteita ratkaistiin noin 80, ja lausuntoja annettiin noin sata. Kaikista kanteluista ja omista aloitteista yli 1 000 asiaa eli lähes 15 prosenttia johti oikeusasiamiehen toimenpiteisiin. Tämä toimenpideprosentti on kansainvälisessä vertailussa hyvin korkea.

Tämän jälkeen kertomuksessa on laaja pääjakso perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Tähän jaksoon on sisällytetty muun ohella oikeusasiamiehen toiminta kansainvälisiin sopimuksiin perustuvissa erityistehtävissä. Näitä ovat tuo kansallisen valvontaelimen tehtävä, jossa on kysymys tarkastusten tekemisestä paikkoihin, joissa pidetään vapautensa menettäneitä henkilöitä, ja toinen tehtävä perustuu YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehtyyn yleissopimukseen.

Kertomuksen neljäs pääjakso on uusi, ja siihen on koottu koronavirukseen liittyvät asiat. Kertomusvuonna tuli käsiteltäväksi lähes 1 000 laillisuusvalvonta-asiaa, jotka liittyivät tavalla tai toisella koronaepidemiaan. Asiat olivat hyvin moninaisia ja sisälsivät lähes kaikkiin hallinnonaloihin liittyviä kysymyksiä.

Ja lopuksi kertomuksen viidentenä pääjaksona, joka on kaikkein laajin hallinnonalakohdainen tai asiaryhmittäinen jakso laillisuusvalvonnasta tehdyistä havainnoista.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä oli esittelypuheenvuoroni. Toivon, että tämä kertomus antaa eduskunnalle mahdollisuuden arvioida lainsäädännön ja julkisen hallinnon tilaa sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. — Kiitos.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Kiitos. — Sitten siirrymme keskusteluun, ja edustaja Lindén.

**15.24 Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olen ottanut käytännöksi nyt tässä eduskuntakaudella käyttää lyhyen puheenvuoron tästä asiasta, tästä oikeusasiamiehen kertomuksesta, koska tämä on erittäin tärkeä. Olen tuonut täällä aiemmin esille ja toistan myös nyt sen, että tämä on itsessään tärkeä, instituutti on tärkeä, mutta myös se vaikuttavuus, jolla me julkisen hallinnon ja julkisen vallan käytön osalta yritämme saada tässä linjattuja kysymyksiä paremmin ymmärrettäviksi tuolla palvelujärjestelmän piirissä.

Itselläni oli tapana parinkymmenen vuoden ajan tehdä sillä tavalla, että toimiessani esimiestehtävässä terveydenhuolto-organisaatiossa otin kopiot ihan silloisista paperiversioista niistä kohdista, jotka käsitelivät terveydenhuoltoa, ja jaoin ne sitten verraten laajasti organisaatiossa esimiesten käyttöön. Niinpä nytkin tietysti oma erityismielenkiintoni tämän hyvin tärkeän asiakirjan kokonaisuudessa kohdistuu näihin sivun 300 molemmin puolin oleviin asioihin, missä käsitellään hallinnonaloittain erityisesti terveydenhuollon asioita.

Tässä korostuu tietysti psykiatria, tässä korostuvat vanhusten kohtelu ja muut tällaiset asiat, mutta täällä on tällainen erittäin arkinen asia, jolla on periaatteellinen merkitys, sivulla 307. Siinä on käsitelty Helsingin kaupungin menettelytapaa, kun Helsingissä ei voitu Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan lääkärivajeen takia suorittaa viidesluokkalais-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

ten laajaa terveystarkastusta niin, että lääkäri olisi siinä ollut mukana, kuten kuitenkin ohjeissa edellytetään.

En tätä yksityiskohtaisemmin tässä nyt enempää käsittele, mutta tuossa on vahvasti se ajatus, että se, mikä meillä laissa on säädetty kuntien velvollisuudeksi, on kuntien suoritettava. Kunnissa on tällä hetkellä hoitajavajetta ja lääkärivajetta; kuitenkin SVOLin eli sosiaali- ja terveydenhuollon valtiosuuslain mukaan kunnilla on erilaisia mahdollisuuksia järjestää palveluja joko yhteistyössä toisen kunnan kanssa hankkimalla niitä tai vaikkapa sairaanhoitopiirin kanssa yhteistyössä. Ja siellä tulee kyllä kääntää kaikki ne kivet, jotta meidän perustuslaissa tarkoitetut ja erityislainsäädännössä tarkoitetut palvelut kansalaisille taataan. Tällä hetkellä ehkä neuvolakysymys ei ole juuri nyt, siis vuonna 21, ajankohtaisin, mutta hyvin monesta kunnasta ja muun muassa omasta asuinkunnastani kuuluu hyvin huolestuttavaa viestiä siitä, että aivan se perusasia, pääsy terveyskeskuslääkärin vastaanotolle, on tällä hetkellä vakavasti vaarantunut: ei saada edes puhelinyhteyttä, eikä takaisinsoittajajärjestelmä toimi, ja jonot ovat kohtuuttoman pitkät.

Minusta on erittäin hyvä, että meillä eduskunnan oikeusasiamies [Puhemies koputtaa] valvoo näitä asioita. — Kiitoksia.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

**15.28 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen erinomaisesti laaditusta kertomuksesta. Tästä kertomuksesta voisi nostaa monia eri aihealueita esille, mutta pitäydyn tälläkin kertaa tänäkin vuonna ikäihmisten ja vammaisten tilanteessa.

Aluksi muutama sana koronapandemian aikaisista rajoituksista, jotka osuivat erityisen pahasti haavoittuvassa asemassa oleviin kansalaisiin.

Kuten kertomuksessa todetaan, koronapandemian aikana on rajoitettu ennennäkemättömällä tavalla koko väestön oikeuksia. Syvälle meneviä rajoituksia on kohdistunut miltei kaikkiin perusoikeuksiin ja kaikkien henkilöiden oikeuksiin. Osalla rajoituksia on ollut kuitenkin kohtalokkaita seurauksia etenkin jo ennestään haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille, kuten esimerkiksi ikäihmisille ja vammaisille. Esimerkiksi joissakin hoitoyhteisöissä omaisilta estettiin kokonaan hoitoyhteisöön pääsy tapaamaan läheistään, vaikka poikkeusolot eivät oikeuta tekemään tällaisia kaikkia koskevia yleisiä päätöksiä. Myöskään henkilökohtaisia kuntouttajia ei päästetty kaikkiin vammaisten hoitoyhteisöihin. Vuorohoidon keskeyttäminen tuotti kohtuuttomia jaksamisongelmia omaishoitajaperheissä.

Tilanne oli uusi, eikä Suomessa oltu ennakoitu tämänkaltaista kriisiä eikä valmistauduttu siihen, ja siksi on tärkeää, että uskallamme arvioida tehtyjä toimenpiteitä kriittisesti myös ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. On kysyttävä muun muassa, olivatko koronapandemian aikana toteutetut perusoikeuksien rajoitukset välttämättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Tällainen kriittinen arviointi auttaa meitä toimimaan paremmin tulevaisuudessa, jos ja kun yhteiskunta kohtaa tulevia kriisejä. Maija Sakslin toteaa tässä raportissa, että laillisuusvalvontahavaintojen perusteella voidaan jo nyt todeta, että voimassa oleva lainsäädäntömme ei sisällä riittäviä työkaluja tulevista pandemiosta selviytymiseen.

Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kertomuksen mukaan meillä on ilman koronaakin edelleen paljon korjattavaa ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden oikeusturvan toteutumisessa. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet eivät to-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

teudu. Puutteita on toimitilojen esteettömyydessä, asiainnin saavutettavuudessa ja koh-  
tuullisten mukautusten toteuttamisessa. Kuntien vammaispalveluja koskevat soveltamis-  
käytännöt ovat epäyhtenäisiä ja soveltamisohjeet saattavat rajoittaa lakisääteisten palvelu-  
jen saamista. Vammaisille henkilöille tarkoitettujen palvelujen toteuttamisen kilpailutus  
on voinut vaarantaa oikeutta yksilöllisten erityistarpeiden mukaisiin palveluihin.

Arvoisa puhemies! Raportissa tulee esille huoli myös siitä, ettei ikäihmisten tehostetun  
palveluasumisen paikkoja edelleenkaan ole riittävästi. Esimerkiksi muistisairaiden kohdal-  
la kotihoidon rajat tulevat tietyssä vaiheessa vastaan, ja hyväkään kotihoito ei silloin enää  
turvaa turvallista ja inhimillistä asumista omassa kodissa. Tarkastuksissa tuli esille, että  
ikäihminen saattoi odottaa vapautuvaa paikkaa tehostetun palveluasumisen yhteisöön lain-  
vastaisesti esimerkiksi terveyskeskuksen vuodeosastoilla pidempään kuin laki sen sallii.  
Sosiaalihuoltolain mukaan palveluja järjestetään aina ensisijaisesti asiakkaan eikä suin-  
kaan organisaation tarpeista käsin, ja siksi on lain hengen vastaista myös järjestää vastoin  
asiakkaan tahtoa palveluasuminen esimerkiksi niin kauaksi omasta lähiyhteisöstä, ettei lä-  
hiomaisilla ole mahdollisuutta tavata omaisiaan.

Myös kotihoitoa tukevan vuorohoidon toteutuksen laadussa todettiin laatuongelmia.  
Asiakkaat ja omaiset kuvasivat vuorohoitoa säilössä pitämiseksi, vaikka vuorohoidon pi-  
täisi olla aina kuntouttavaa ja omaishoitajan työtä helpottavaa.

Monet asiat kulminoituvat siihen tosiasiaan, että henkilöstöä on liian vähän eikä heillä  
ole aikaa tehdä laadukasta työtä. Johdolla ja henkilöstöllä ei myöskään ole riittävästi tietoa  
lainsäädännön sisällöstä. Edellä kuvattujen esimerkkien lisäksi esimerkiksi tietoa siitä, että  
laki velvoittaa järjestämään iäkkäille avio- ja avopuolisoille mahdollisuuden asua yhdessä  
eikä asiassa voi toimia asiakkaiden tahdon vastaisesti, ei vanhuspalveluissa toimivilla edel-  
leenkään ole.

Arvoisa puhemies! Myös itsemääräämisoikeuden toteutumisessa on monissa hoito- ja  
hoivayksiköissä tai -yhteisöissä suuria ongelmia, ja henkilökunta ei esimerkiksi tiedä, mitä  
ovat ne rajoittamistoimenpiteet, joita ei ilman erityistä syytä tai harkintaa saa käyttää. Mo-  
nissa paikoissa rajoittamistoimenpiteistä on tullut arjen rutiinitoimintoja. Rajoitustoimen-  
piteet voivat olla kokonaan perusteettomia, niin sanottuun laituskulttuuriin liittyviä asioi-  
ta. Sama ongelma koskee edelleen osittain myös kehitysvammaisten asumisyhteisöjä,  
vaikka siellä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain rajoitustoimenpiteitä koske-  
va muutos vuonna 2016 onkin parantanut tilannetta. Lain käytäntöön soveltamisessa on  
myös siellä epätietoisuutta, puutteita ja jopa laiminlyöntejä. Myöskään lainmukaisia pal-  
velusuunnitelmia ja erityishuolto-ohjelmia ei aina laadita tai ne laaditaan puutteellisesti tai  
niiden laatiminen viivästyy. Myös palveluja koskeva päätöksenteko ja päätösten toimeen-  
pano usein viivästyy aiheettomasti.

Arvoisa puhemies! Tässä oli vain muutama havainto oikeusasiamiehen kertomuksesta.  
Vaikka myönteistäkin on paljon tapahtunut, niin kyllä meillä on paljon tekemistä sen suh-  
teen, että ihmisoikeudet toteutuisivat edes riittävällä tavalla kaikkien kansalaisten kohdal-  
la.

Myös lausuntokierroksella ollutta vanhuspalvelulain uudistuksen toista vaihetta on syy-  
tä tarkastella nyt uudelleen. Kuten oikeusasiamieskin on todennut tästä lakiesityksestä an-  
tamassaan lausunnossa — se ei ole siis tässä asiakirjassa nyt mukana — tämä lausuntokier-  
roksella oleva lakiesitys tarjoaa oikeusasiamiehen mukaan palvelun tuottajille ja järjestä-  
jille lukuisia mahdollisuuksia kiertää oikeusnormeja kustannusten säästämiseksi. Nyt tätä

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

lakiesitystä onkin tarkasteltava huolella uudelleen siitä näkökulmasta, että se varmasti parantaa ikäihmisten hoidon laatua ja varmistaa ihmisoikeuksien toteutumisen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yksi esimerkki lakiesitykseen liittyvistä ongelmista. Oikeusasiamiehen kertomuksessakin todetaan, että vartija ei voi suorittaa terveydenhuollon ammattihenkilöille kuuluvia tehtäviä. Nyt kuitenkin tässä lausuntokierroksella olevassa lakiesityksessä on maininta, että esimerkiksi vartijakoulutuksen saanut henkilö voisi olla ikäihmisten yöpartitoiminnassa auttamassa ikäihmisiä. Vartijakoulutus ei anna minkäänlaisia valmiuksia arvioida esimerkiksi kotona kaatuneen ikäihmisen kokonaistilannetta tai kohdata muistisairasta henkilöä. — Kiitos.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Edustaja Rantanen, Mari.

**15.35 Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Kiitän jälleen tästä erinomaisesta ja mielenkiintoisesta kertomuksesta. Nostan täältä kaksi asiaa, joihin kiinnitin erityisesti huomiota:

Olette täällä kiinnittäneet huomiota nyt valtioneuvoston hankkeiden nimissä, että niissä tulee käyttää kansalliskieliä, suomea tai ruotsia, kun on ollut nähtävissä, että on käytetty englannin kieltä. Tämä on sinänsä erittäin ajankohtainenkin huomio, sillä valtioneuvosto näyttää siirtyvän englanninkielisiin sähköposteihin, gov.fi, ja itse asiassa Kotimaisten kielten keskus Kotuskin kiinnitti tähän huomiota, että se ei ole hyvää hallintoa, Suomessa tulisi käyttää suomea tai ruotsia.

Sitten, arvoisa puhemies, toiseen asiakohtaan eli kehitysvammaisten asumispalveluihin. Oikeusasiamies kuvaa täällä, että viime vuonna on tehty viisi etätarkastusta kehitysvammaisten asumispalveluihin, ja täällä todetaan, että tässä on kiinnitetty jo kahteen otteeseen aiemmin vakavaa huomiota siihen, että toimintayksiköissä tulee olla toiminnan edellyttämä henkilöstö. Kehitysvammalain tulisi turvata kehitysvammaiselle yksilöllinen hoito ja muu huolenpito, mutta valitettavasti edelleen tuntuu siltä, että myös oikeusasiamiehen huudot tässä asiassa kaikuivat kuuroille korville. Nimittäin tilanne on edelleen se, että yksilöllisyydestä kyllä puhutaan, mutta sitten kun me tulemme siihen asumisyksikköön, niin riippumatta siitä, minkätyyppisiä asiakkaat ovat ja minkätyyppistä hoitoa he vaativat, se mitoitus pysyy aina samana.

Tämä on asia, josta ei mielestäni puhuta riittävästi. Ollaan nyt alettu puhumaan vanhustenhuollon ja vanhusten asumispalveluiden ongelmista, mutta mielestäni tämä kehitysvammaisten asia tulisi nostaa kyllä siihen rinnalle ja pohtia, miten tähän saadaan muutosta. Ei ole mielestäni asiallista, jos emme niin kutsutussa hyvinvointiyhteiskunnassa, kun meillä on kehitysvammaisia noin 50 000, näistä ehkä kymmenisentuhatta asumispalveluissa, kykene huolehtimaan riittävää määrää hoitajia näille asukkaille. Pidän sitä erityisen suurena ongelmana, ja itse asiassa jossain määrin häpeäpilkkuna. Nimittäin nyt on niin, että meille on alkanut tullemaan tällaisia viidentoista henkilön asumisyksiköitä, jotka on usein toki jaettu kolmeen soluun, mutta näitä kolmea solua esimerkiksi yöllä valvoo yksi ihminen, ja siellä on kuitenkin vakavasti sairaita, esimerkiksi epileptikoita voi olla useita. Tältä osin olisin oikeastaan tähän perään [Puhemies koputtaa] kysynyt oikeusasiamieheltä: onko teidän havaintonne mennyt eteenpäin, ja koetteko, että tähän on [Puhemies koputtaa] riittävä responssi tullut lainsäätäjältä? — Kiitos.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Edustaja Essayah.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

**15.38 Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia oikeusasiamiehen kertomuksesta, selkeästä sellaisesta, ja sen selkeästä esittelystä myöskin.

Ensinnäkin oli mielenkiintoista kuulla, että ennätysmäärä kanteluita korona-aikana on tullut mutta sitten toisaalta on suoriuduttu hyvin elikkä siellä ei ole yli vuotta vanhoja kanteluita käymättä läpi ja antamatta päätöksiä. Mutta toisaalta sitten esittelypuheenvuorossa myönnettiin se, että paikan päällä tapahtuneissa tarkastuksissa on ollut sitä puutteellisuutta, ja tämä toki on johtunut pitkälti näistä koronarajoituksista, jolloinka sinne paikan päälle ei ole voinut mennä.

Koronaviruksen kohdalla, mikä on ihan omana kappaleenaan tässä kertomuksessa otettu esille, tietysti kaikkia siihen liittyviä rajoitustoimenpiteitä toki varmasti jälkiviisaasti voidaan katsoa ja miettiä, mitä asioita oltaisiin voitu tehdä paremmin. Kuitenkin täytyy tunnustaa se, että oltiin aika suuren tuntemattoman edessä silloin, kun näihin erilaisiin rajoitustoimenpiteisiin mentiin. Ja niin kuin tuossa aiemmin tartuntatautilain kohdalla, kun keskusteltiin koko tämän, voisiko sanoa, lakipaketin ja erilaisten lain sallimien mahdollisuuksien rajoista, niin tuli esille se, että tämän pandemian aikana me ollaan jouduttu pohtimaan kokonaista lainsäädännön, voisiko sanoa, uudistusta tai sen monia sellaisia lisäyksiä, joita ei ollut voitu ajatellakaan etukäteen, koska tällaiseen tilanteeseen ei pystytty varautumaan. Ja täällä taisi joku edustajakollega, oliko Könttä ja Rantanenkin, nostaa esille tällaisen kokonaisuudistuksen. Myöskin siviilikriisinhallinnan kohdalla, silloin kun puhutaan näistä epidemioista, on katsottava tätä meidän lainsäädännön riittävyttä ja sitä, antaaako se tarpeelliset työkalut silloin, kun joudutaan tämäntyyppisiin tilanteisiin.

Tässä kohdassa, missä näitä laillisuusvalvontoja on asiaryhmittäin otettu esille, ihan samalla tavalla kuin edellä olleilla kollegoilla, huomio kiinnittyy erityisesti sinne vanhustenhoitoon ja niihin huomioihin ja toisaalta sitten myöskin vammaisten oikeuksiin. Kyllähän tietysti vanhustenhoidon kohdalla tässä lisääntyvä pelko on siitä, että tämä hoidon saatavuus ylipäättensä tulevaisuudessa tulee olemaan yhä suurempi ongelma. Ja nyt on kuultu näitä hälyttäviä uutisia, kuinka meillä hoivahenkilökunnan puutteen takia jopa joudutaan yksikköjä pistämään kiinni. Tulevaisuudessa varmasti yhä enemmän on tämäntyyppisiä kanteluita, jotka liittyvät siihen, että sitä riittävää hoivaa ei ole saatavilla. Nämä varmasti valitettavasti tulevat lisääntymään.

Tietysti on hyvä, että vanhusasiainvaltuutettu, sitten kun hänen toimensa alkaa, pystyy varmasti myöskin nostamaan ennaltaehkäisevästi näitä asioita esille. [Puhemies koputtaa] Samalla tavalla kiinnitin huomiota myöskin tähän yksittäiseen päätökseen, jossa muistutettiin, [Puhemies koputtaa] että iäkkäillä aviopuolisoilla on oikeus asua yhdessä, [Puhemies koputtaa] ja tämä tulisi myöskin pystyä mahdollisuuksien mukaan järjestämään. — Kiitos.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Edustaja Kivisaari.

**15.42 Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Iso kiitos oikeusasiamiehen kertomuksesta ja sen esittelystä. Suomi on hyvä maa. Kansainvälisessä vertailussa olemme jo pitkään tottuneet sijoittumaan kärkijoukkoon. Olemme esimerkki hyvinvointivaltiosta. Täydellinen tai ongelmaton Suomi ei kuitenkaan ole. Hyvinvointivaltiomme tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että kykenemme kriittisesti tarkastelemaan itseämme.

Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomuksessa on mainittu kymmenen keskeistä suomalaista perus- ja ihmisoikeusongelmaa. Se, miten ja millä tarmolla suhtaudumme

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

näihin epäkohtiin, määrittää pitkälti tulevaisuutemme. Oikeastaan se määrittää jatkossakin sen, olemmeko oikeus- ja hyvinvointivaltio. Näille epäkohdille on tyypillistä, että ne koskettavat usein varsin kohdistunutta ihmisryhmää. Monelle meistä ne ovat arkielämämme ulkopuolisia asioita. Kuitenkaan esiin nostetut epäkohdat eivät ole uusia tai yllättäviä, vaan niistä on puhuttu ja uutisoitu jo pidemmän aikaa.

Puhemies! Lopulta kyse on siitä, että hyvinvointivaltion mitta on se, miten se huolehtii niistä, jotka kannattelua tarvitsevat. Näitä ovat esimerkiksi ikäihmiset, vammaiset ja lapset, kuten kollegat ovat täällä maininneet. Korona on viime vuosina, totta kai, koskettanut meitä kaikkia. Se toi mukanaan pelkoa ja rajoituksia. Rajoitukset tuntuivat usein loukkaavan oikeuksiamme. Korona vei runsaasti tilaa ja huomiota ja se vie edelleen. Tauti on peittänyt valitettavan paljon asioita alleen.

Emme kuitenkaan voi koronan takia ummistaa silmiämme nyt esiin nostetuilta epäkohdilta. Määrätietoista työtä niiden poistamiseksi on jatkettava. Työ on usein hidasta, ja maali tuntuu olevan kaukana, mutta se ei oikeuta jättämään tekemättä niitä epäkohtien tarkasteluja, joita kertomuksessa esitetään. Pienikin askel eteenpäin on edistystä.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

**15.45 Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset eduskunnan oikeusasiamiehelle tästä vuosikertomuksesta, joka on jälleen kerran laadukas, niin kuin olemme tottuneet viime vuosina tätä raporttia arvioimaankin. Tämä oikeusasiamiesinstituutio, joka Suomessa toimii tehokkaasti hyvinkin vahvasti tukien suomalaista oikeusvaltioita, on itse asiassa ruotsalaista perimää eurooppalaiseen oikeusvaltiojärjestelmään. Sen idut taitavat olla jo 1800-luvun lopulta asti.

Tänä päivänä Euroopan neuvosto on keskeisin eurooppalainen ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota, mukaan lukien Euroopan ihmisoikeuksien julistus, edustava järjestö. Tiedän erinomaisen hyvin, että se ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, jotka Strasbourgista käsin toimivat, ovat hyvin keskeisiä yhteistyökumppaneita Suomen oikeusasiamiehelle ja oikeusasiamiehen toimistolle. Se näkyy monella, monella tavalla ja on tärkeä tässä huomioida. Tässä on arvokas vientituote jopa maailmanlaajuisesti eurooppalaisille maille. Jopa Euroopan sisällä meillä on vielä valtioita, joissa ei oikeusasiamiesjärjestelmää ole olemassa. Siinä voidaan paljon oppia toinen toisiltamme niistä käytänteistä, mitkä ovat tulleet esille.

Arvoisa puhemies! Minä kiinnittäisin tässä raportissa yhteen ainoaan kohtaan huomiota tämän yleisen kiittelyn lisäksi, ja se liittyy samaan teemaan, minkä edustaja Mäkisalo-Ropponen toi tässä esille.

On tosi arvokasta, että erityisesti vuodesta 2019 alkaen oikeusasiamiehen toimisto on yhä vahvemmin kiinnittänyt huomiota ikäihmisten, ikääntyneiden oikeuksien edistämiseen ja seurantaan. Me puhumme paljon siitä, että väestö ikääntyy. Kannamme ikään kuin huolta koko yhteiskunnankin tasolla siitä, onko meillä taloudellisesti kestävyttä ottaa vastaan yhä kasvavat ikääntyneiden joukot. Ja totta, vuonna 1995 Suomessa oli yli 65-vuotiaita 14 prosenttia väestöstä, tänä päivänä jo 22 prosenttia. Se on noussut 750 000:sta 1,3 miljoonaan. Eli meillä todella on väestö ikääntynyt vahvasti. Mutta haluaisin tähän saman tien sanoa, että tähän liittyy myöskin ongelma, koska me olemme luoneet itsellemme ongelman.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

Ikäsyryjintä on aito ilmiö. Ikäsyryjintä näkyy monilla tavoilla tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Olemme puhuneet paljon digitalisaation syrjään sysäämistä sukupolvista, toiseudesta tässä yhteiskunnassa. Sitä monet iäkkäät ihmiset kokevat, koska eivät hallitse kännyköitä, eivät hallitse tietokoneita, eivät toimi siinä maailmassa, ja heidät on jätetty pahasti pois kyydistä. Meillä on myöskin muita ilmiöitä, joissa näkyy ikäsyryjintää. Muun muassa mielipidetiedusteluja ei tehdä yli 75-vuotiaille. Heidän kannoillaan ei ikään kuin ole merkitystä, kun tehdään gallupeja ja mielipidetiedusteluja. Tässäkin näkyy tällainen ikäsyryjintäelementti. Ja kieltämättä, arvoisa puhemies, myöskin eläkejärjestelmässämme on ikäsyryjiä piirteitä, tietenkin tämä kuuluisa taitettu indeksi, joka ylläpitää järjestelmää, jossa lakisääteisesti meillä ainoa tulonsaajaryhmä, jonka tulotaso laskee, on eläkkeensaajat. Eli he köyhtyvät.

Nämä ovat vakavia ja vaikeita ilmiöitä, isoja asioita. Ja mikä nyt on arvokasta, on se, että oikeusasiamiehen toimisto ja eduskunnan oikeusasiamies on tarttunut näihin asioihin. Se ei ainoastaan nyt ole ollut keskeisimpänä puolestapuhujana, kun olemme puhuneet vanhusasiainvaltuutetun viran perustamisesta. Nyt tämä hallitus, nimenomaan tämä hallitus, sen toteuttaakin, ja kiitos siitä, että se askel tehdään. Mutta oikeusasiamiehen toimisto otti jo 2019 ensin tilapäisesti, määräaikaaisesti kaksi virkamiestä, kaksi asiantuntijaa, lisäsi resursseja nimenomaan siihen, että nämä kiinnittäisivät huomiota ikääntyneiden ihmisten oikeuksien edistämiseen ja seurantaan. Ja nämä virathan on vakinaistettu, niin kuin tämä raportti tässä nyt juuri kertoo, vuonna 2020, jolloin meillä on myöskin tämän keskeisen ilmiön osalta, eli ikäsyryjinnän osalta, nyt sitten olemassa instituutiot, jotka seuraavat sitä, että perusoikeudet Suomessa toteutuvat myöskin iäkkäiden ihmisten osalta.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Edustaja Rantanen, Piritta.

**15.50 Piritta Rantanen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos tästä erinomaisesta raportista. On silmiä avaavaa tätä lukea, ehkä hieman pohdiskellen sitä, kuinkahan paljon näitä ilmoituksia jää tekemättä: minkälaisesta vuoresta aidosti puhumme? Olisikohan meidän työemme sitten tehty, kun tämä kirja olisi kovin lyhyt? Mutta ei taida se työ tulla koskaan valmiiksi.

Tässä keskustelussa on käytetty erittäin hyviä esimerkkejä esimerkiksi kehitysvammaisten asemasta, lääkäriin pääsystä ja neuvolatoiminnasta. Edelleenkin me saamme lukea uutisia hoivan riittämättömästä tasosta ja hoitajien määrän riittämättömyydestä. Mutta kun tätä raporttia lukee, ei kukaan voi ainakaan sanoa, että ne asiat ovat tulleet yllättäen.

Kiinnittäisin huomiota nimenomaisesti kanteluiden ennätysmäärään ja siihen, että käsittelyajat ovat kuitenkin pysyneet hallinnassa. Se on erinomaista työtä. Koronapandemia on pistänyt paitsi meidän perusoikeudet myös valvontamekanismit koetukselle. Keskustelimmekin tänään aiemmin tartuntalain muuttamisesta ja koronapandemian rajoitustoimien purkamisesta. Olemme monessa kohtaa voineet yhteisellä suulla todeta, että lainsäädäntömme ei ole osannut varautua tämäntyyppiseen pandemiaan. Siitä edustaja Essayahkin äsken mainitsi.

On erittäin tärkeää, että voimme jälkikäteen arvioida niitä tarpeita, joita lainsäädännössämme tarvitsee täyttää, ja on helppo yhtyä apulaisoikeusasiamiehen ajatukseen siitä, että korona on haastanut perusoikeusjärjestelmäämme ennennäkemättömällä tavalla. Meidän on arvioitava tulevan varalle, olivatko koronapandemian aikana toteutetut perusoikeuksien rajoitukset välttämättömiä ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisia. Ja tarvittaessa mei-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

dän on osattava tehdä sen mukaiset muutokset, että viranomaisten toiminta selkeytyy ja roolit ovat selkeät, ja varmistaa tämänkin talon nopea reagointikyky erilaisiin tilanteisiin.

Kiitos tästä raportista ja sen tuomista mielenkiintoisista ajatuksista.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Edustaja Kontula.

**15.52 Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Tämä on laskujeni mukaan kymmenes eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus, jota olen ollut käsittelemässä. Silloin kun aloitin tässä talossa, oikeusasiamiehen kertomuksesta löytyi sellaisia teemoja kuin laitoksissa olevien ryhmien itsemääräämisoikeuden ja jopa perustarpeiden loukkaukset sekä sote-palvelujen saatavuuteen liittyvät lainvastaiset tilanteet. Nyt kymmenen vuotta myöhemmin, kappas, nämä löytyvät edelleen sieltä kymmenen kärjestä, ja se on kyllä häpeä tälle salille, että me ei saada korjattua sellaisia ihmis- ja perusoikeuksien ongelmia, jotka ovat olleet hyvin tiedossa ja joista on raportoitu meille vuodesta, vuosikymmenestä toiseen. Ihmis- ja perusoikeudet on koko ajan kehittyvä instituutio, ja on ihan selvä, että täydellistä tilannetta ei saavuteta koskaan. Jos saavutettaisiin, silloin pitäisi rimaa taas pikkasen korottaa. Mutta se, että siellä ovat ne samat asiat vuodesta toiseen, tarkoittaa, että me emme täällä tee töitämme kunnolla.

Kysyisin vielä oikeusasiamieheltä: kun muualla maailmassa on noussut keissejä, joissa ympäristölainsäädännön ja tulevien sukupolvien ihmis- ja perusoikeuksien toteutumisen keskinäinen kytkös on noussut esille, niin onko mitään merkkejä siitä, että tällainen pohdinta olisi käynnistymässä myös Suomessa?

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Näin. — Olemme kohta käyttäneet tämän meille tarkoitetun ajan, ja annan tähän loppuun vielä puheenvuoron oikeusasiamies Jääskeläiselle, 5 minuuttia.

**15.54 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Kiitän näistä täällä käytetyistä puheenvuoroista, jotka kannustavat Oikeusasiamiehen kansliaa laillisuuden ja ihmisten oikeuksien toteutumisen valvonnassa.

Tässä varsinaisia kysymyksiä taisi sisältyä ainoastaan edustaja Mari Rantasen puheenvuoroon. Kysymys oli siitä, ovatko oikeusasiamiehen havainnot ja kannanotot menneet eteenpäin ja tuottaneet tulosta. Se liittyi kehitysvammaisten henkilöiden asumisyksiköiden henkilöstön riittävyyteen. Voisin todeta, että ylipäänsä oikeusasiamiehen kannanottoja noudatetaan varsin hyvin, ja oikeastaan niissä tilanteissa, joissa kannanottoja ei noudateta, yleensä syynä on se, että se taho, johon tämä kannanotto kohdistuu, ei ole pystynyt sitä tekemään. Nämä voimavaroihin liittyvät ongelmat on ehkä tyypillinen sellainen syy, jonka vuoksi oikeusasiamiehen kannanottoja ei ehkä sitten pystytä toteuttamaan. Oikeusasiamiehellähän ei ole käytettävissä tällaisia järeitä keinoja — siis syyteoikeus kyllä on, mutta siihen asumisyksikön toimintaanhan oikeusasiamies ei suoraan voi puuttua ja antaa määräyksiä. Aluehallintovirastohan voi vaikka keskeyttää tällaisen yksikön toiminnan, jos siellä on lainvastaisuuksia, mutta oikeusasiamiehellä ei semmoisia toimivaltuuksia ole.

Nämä voimavarakysymykset ovat semmoisia hankalia kysymyksiä meidän näkökulmastamme. Me ollaan nämä tietysti hyvin tiedostettu. Voisin todeta, että meillä on joka vuosi tällainen perus- ja ihmisoikeusteema, ja tänä vuonna meidän teemanamme on viran-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

omaisten riittävä resursointi perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi, eli me nyt pyritään juuri tällä teeman esillä pidolla kiinnittämään huomiota näihin voimavarakysymyksiin.

Täällä ovat nämä ikääntyneiden ihmisten ongelmat olleet paljon esillä, ja voisin tässäkin kiittää eduskuntaa siitä, että saimme ikäihmisten oikeuksien valvontaan ja edistämiseen lisää voimavaroja. Se voimavaralisäys kyllä näkyy meidän toiminnassamme. Kyllä heti, kun voimavaroja saadaan lisää, pystytään enemmän sitä valvontaa tekemään. — Kiitos paljon.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.57.

---

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.09.

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 11 käsittelyä. — Keskustelu, edustaja Mäenpää.

**19.09 Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan keskustelussa on eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020. Nämä ovat olleet hyviä kertomuksia, näissä on aika paljon semmoista asiaa, mihin voi itse tukeutua, ja voi selvittää asioita ja hakea tämmöistä juridista näkökulmaa niihin asioihin, joista ihmiset minuun ottavat yhteyttä.

Täällä kirjassa, [Puhuja selaa edessään olevaa kirjaa] ihan täällä loppupäässä, sanotaan, että sosiaalihuollon asioita on ollut 1 161 noin 7 000:sta, ja näissä sosiaalipuolen asioissa esiintyvät hyvin usein sanat lastensuojelu ja sijaisvanhemmuus, huostaanotto. Nämä ovat semmoisia asioita, joihinka olen tutustunut nyt tässä kesän aikana jonkin verran, ja kansanedustajana tunnen suurta voimattomuutta, kun ei oikein tiedä, mikä olisi se kanava, mitä pitkin näitä asioita pitäisi yrittää oikoa. Olen ollut läheltä seuraamassa kahta huostaanotto-tilannetta, ja olen itse täysin vakuuttunut siitä, että nämä ovat ihan täysin harkitsemattomia tai mahdollisesti sellaisia, että pienellä tuella olisi näitä asioita voitu korjata.

Olen tänään puhunut yhden asianajajan kanssa tästä asiasta, ja hän koki hieman samalla tavalla, että meillä on sinne lastensuojeluun syntynyt semmoinen järjestelmä, joka valitettavasti etenee niin kuin juna, siellä ei huomioida riittävällä tavalla esimerkiksi nyt vanhempien tekemää valitusta tai kantelua. Tämä on jollakin lailla itselleni vain ylitsepääsemätön homma. Minä tiedän, että lastensuojelulaki on erittäin hyvä, mutta siinä, miten sitä tulkitaan eri paikkakunnilla tai eri henkilöt tulkitsevat, on ihan järkyttävä ero.

Olen itse koulutukseltani ammatillinen erityisopettaja ja olen ollut myös sillä puolella, että olen joutunut tekemään näitä lastensuojeluilmoituksia, ja näiden johdosta sitten on huostaanotettu nuoria. Itse koen, että nämä ovat olleet kaikki semmoisia tarpeellisia. Mutta tämä on semmoinen... Tämä on vaikea asia. En oikein löydä edes sanoja, millä sitä kuvailisi, mutta jollakin tavalla, kun joku tekee lastensuojeluilmoituksen, joku tekee päätöksen, sitten sitä kuullaan, ja tuntuu, että ne päätökset on tehty etukäteen. Minä olin itse asiassa viime viikolla tämmöisessä neuvottelussa tai suunnitelmassa, jossa olin läsnä kuuntele-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

massa, ja ei se ollut mikään neuvottelu. Siellä saneltiin, mitä oli jo päätetty, ja mielestäni aivan täysin perusteettomasti.

Näissä saattaa tulla esiin myös semmoisia asioita, että esimerkiksi liikuntavammaisuuden nojalla tai mahdollisen jonkun huomaamattoman tai älyllisen kehitysvamman diagnoosin omaavalta henkilöltä otetaan lapsi pois enemmänkin sen diagnoosin takia. Minä en yhtään usko siihen, että riittävästi on selvitetty tai olisi tarjottu tukea näiden lasten kasvatamiseen. Elikkä olen huolissani myös Suomen taloudesta. Jos lasten kotona pysymistä pystyttäisiin auttamaan semmoisilla pienillä tukitoimilla, niin välttyttäisiin valtavilta lastensuojelun ja sijoitusten kustannuksilta. Tämä on ihmeellistä, että kansanedustaja tuntee voimattomuutta tässä, kun ei tiedä, mitä tekee, mutta samat sanat totesi myös lakimies, joka kertoi, että hän on yrittänyt, yrittänyt ja yrittänyt ja tämä juna vain etenee ja soppa sakenee koko ajan.

Täytyy sanoa oikeusasiamiehelle, että vaikeiden asioiden kanssa olette tekemisissä, ja tänne kirjaan on muutamia hyviä esimerkkejä nostettu tästä. Olen itse niin voimaton, että minä en edes tiedä, mikä on se paikka, missä minun pitäisi tästä asiasta puhua. Mutta minä otin sen nyt tässä yhteydessä esiin, koska se liittyy tähän kirjaan ja kirjan sisältöön.

Toinen samanlainen tähän rinnastettava asia on eläintensuojelu. Se on samanlainen tilanne, että siellä pystyy joku yksittäinen eläinlääkäri tekemään päätöksiä, että eläimiä on kohdeltu huonosti. Lääkäri saattaa antaa jopa eläintenpitokieltoa, vaikka se olisi kyllä mielestäni oikeuslaitoksen tehtävä tai käräjäoikeuden tehtävä. Mutta nämä ovat erittäin järkyttäviä tilanteita maanviljelijöille, jos he kokevat, että perusteettomasti puututaan heidän eläintenpitoonsa. Olen myös tämmöiseen tilaan käynyt tutustumassa, ja vaikea on ymmärtää, miten tällaisia päätöksiä on tehty. En tiedä, varmaan kaikki siinä yrittävät parasta... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, onko tämä... Voinko jatkaa puhetta?

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Tässä olisi 7 minuutin puheenvuorot.

Menenkö minä pyytämään uuden puheenvuoron?

**Puhemies Anu Vehviläinen:** Te olette täällä nyt yksin. Puhutte nyt hetken aikaa. Mutta sen takia minä pidän näistä rajoista kiinni, että ei tule semmoinen tapa, että jos meillä on 7 minuuttia, niin sitten saa puhua vaikka 17 minuuttia.

Ajattelin, kun yksin täällä puhun, että täällä on puheoikeus pitempään nyt tässä tapauksessa. Ehkä tässä vähän ajatuskin katkesi, se langanpää unohtui. — Kyllä se nyt unohtui tootalisesti.

Kiitoksia tästä kirjasta, kertomuksesta. Toivotaan, että täältä löytyy apua näihin asioihin. Mutta tämä nyt ihan yleisenä huolena tiedoksi, että vaikeita asioita nämä ovat, ja tiedän, että joskus pitäisi puuttua aiemmin ja joskus puututaan liian aikaisin. Mutta se, että istun palaverissa ja kuuntelen sosiaalityöntekijöitä ja tulen ihmetelleeksi, miten minä en ole joutunut tällaisiin vaikeuksiin... [Puhemies koputtaa] — No niin, kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 1.12.2021.